colorchecker CLASSIC
x·rite
mm
(cm)

Albertus
Bruxius
Mathed
R[illegible]uen[illegible]
[illegible]ditu[illegible]
de
[illegible]mo[illegible]
[illegible]sic
5

618

rtus:

ius

rol

~~N° 67~~ ~~27992~~

XVe Siècle.

618

Table des ouvrages Contenus dans ce Recueil.

Michaelis Alberti De memoria artificiali liber ~~107~~
pag. 1.

Ars memoriae et oblivionis authore adamo Bruxio
pag. 13.

Ejusdem nomenclator mnemonicus. pag. 82.

artis memorativae Mattheoli tractatus cum nonnullis
plinii et gordani documentis. pag. 117.

foenix petri Tomasii memoriae magistri. pag. 125.

jacobi publitii in arte memoriae liber. pag. 141.

BIBLIOTHEQUE MAZARINE

Jacobi publitii in arte memorie prologus feliciter incipit

Haud abre fore arbitror ſi p̃ter maiorũ cõſuetudinez que pluri mis ſeculis e mortaliũ vſu ex ceſſere in medim nunc lucem qꝫ referam. Nam ſi mentis acies animi qꝫ vis hiis terrenis artubus deſtituta: intel lectus ad modum volũtatis et memorie lu mie claruerit; hac tamẽ corporea mole: cõ tagione: et obſcuro carcere merſa: nouis p̃ ceptis: medice que artis ad miniculis indi gens eſt. Ut quod caduci: fragiliſqꝫ cor puſculi adiunctione Luminis ei ademptũ eſt: his p̃ceptis et exercitatione: cõſueta lu ce priſtino qꝫ iubare. Lõge: Late qꝫ: ſplẽdeſ

f. 5.

Ci Jupiter elancé ses flèches alumées
Dans le cœur Manbouiaut
Des hamour de sirac

Regardé o dieu damour
Les rapons de sirable
Des mar querite Mue
Et amour tan hamirable

BIBLIOTHEQUE MAZARINE

ſat. Non enim ſibi ſolum ornamento ue℞ preclaris ſtudiis et bonis artibus honeſtamento ſplendori et decori eſſe poterit. Hanc nanq facultatum omnium et artium diuino humano q ſtudio dignerum communem ueri parentem et fidiſſimam ſeruatricem diuini et humani ingenii argumentum et gloriã ac muſarum matrem uates noſtri dixere. Cuius ſagacitate motu et celeritate qua cuncta ambit ſentit et mouet diuine mentis vim intueri admirari et venerari licet. Que ſũma nos caritate cõplexa mutosq: ut Sabiniũ Caluenam diſertas eloquentesq reddat: ignarũ tardũ immemorem q bene memorem efficit. Que

a natura que uolunt ut themiſtocli diue q̄
mentis zenoni meminiſſe datum eſt: artis
exercitium et tardis memorie precepta
fiducia · ordine · facilitate · tenacitate · et
rerum copia comparauerit · Quo per
beati illi eſſe uidentur qui ſummo inge
nio prediti non ſuis modo ſed minoribus
et poſteris et memoriam et deſiderium
ſui reliquerunt · Quid enim preclarius
quid gloria: quid laude: quid admiratione
dignius q̄ cetera animantia nature beni
gnitate ratione anteire · homines non mo
do mortales ſed naturam ipſam mentis et
memorie vi excellere · Ceterum cum om
nis huius preclariſſime uel potius diuine

Durant le tamps que je admirois la ... de vos belles
perfection et la belle perfection ... de vos ...
... de voſtre ... mouſieur

La ... de ...
Pour ...

BIBLIOTHEQUE ...

artis fructus in ordinis diſpoſitione recon
ditos non ignoremus dabimus operam ut
perbreui et q̄ abſolutiſſime de ipſo dicamus
Nam et ſimonidez poetam huiuſce rei au
torez diſpoſcione et ordine memorie ratio
nem principio excogitaſſe con pertum eſt.
Cū apud ſcopam eaz in conuiuio diſcum
bentez duo egregie forme iuuenes accitēt
Quorum tandem euocatione defatigatus
dum ad fores geruallis domus uti ratus
erat non inueniſſet eos omni urbe uagus
quereret . conuiuii interea domus in rui
nam verſa miſeranda conuiuas clade op
preſſit · Quos cum affines ſepulcro man
dare vellent : nec eos miſerando mortis

genere ruina et molibus attritos recogno
ſcerēt diuinus ille Simonides quez quiſqꝫ
diſpoſitione et ordine locum ſortitus fue
rat tacite voluens caros parentibus libe
ros dulces qꝫ coniugibus viros et matruz
amplexibus ac lacrimis natos reſtituit.
Cuius exemplo illecti nos quoqꝫ ab ordine
initium dicendi ſumpſimus.

Ordo eſt recta rerum diſpoſitio
qua ſingula ſuum obtinēt locuz.

De preceptione.

Preceptio recta agendi ratio eſt.
qua nature cōmoda confirmata
et ingenii bona adaucta longe late qꝫ dilu
ceſcent. Hic vt ne quid temere adiciā

mus neu quid per iniuriam omittamus ſeruandum eſt. Quod effugere qui volet huius artis obſeruantiſſimus et precepto ruz curioſiſſimus idagator et ſeruator erit

De qualitate locorum.

Qualitas eſt conditio certa locis inſcripta vt mediocri luce medio cri q3 diſtantia firma imaginum capatia ac ſolo inloco ſita re aut nomine imaginū rationi conſentanea exactiſſime cogitentur. Aditus enim et reditus peruagatio et fre quens hominum concurſatio cogitacionem noſtram deludit. Extrema ymaginatiue virtuti obeſſe oculorū et auriuz argumēto cōpertū eſt. littere nimiū conculcate et ſil

labꝛe nimiũ expꝛſſe vel cõpꝛeſſe labore nimi
o ſenſus mentẽq; affligunt. Medio igitur
modo ac modeſtia igenia excitẽt. ne nimiũ
dilatata fuſa ac vaga icerta et ignara mẽs
nr̄a fluctuet. A meridie igit̄ i ſeptẽtrionẽ
v̄ſa a. x. in. xx. paſſuũ diſtãtia opaca ſtabilia
deſerto i loco q̄nq; pedũ ambitu ꝯtẽta ſint.

Ratio inueniendoꝝ locorum.

Comparãdoꝝ locoꝝ triplex ẽſt rõ
Nã aut natura conſtituunt̄. aut
cuiuſq; igenio excogitant̄. vl' his cõpoſita cõ
ſtituunt̄. Natura ꝯſtituta dicũt̄ que nõ inge
nio excogitata nec cõmentacõe nr̄a efficta
videt̄ Ingenio cõparant̄ que nr̄a ſagacitate
ſimulant̄. Mixta dicuntur que cu; natu

ra eſt manu hoim tu3 calliditate nr̄a conſti
tuunt. q̄ et expediens et cōducibile magis
atq3 magis eſſe arbitramur. Omnia etenī
a natura cōſtitua repire ipoſſibile eſt. et ſi
cti9 oibus uti duq̄ et periculoſiſſimū duco.

De diſſimilitudine locorum.

Locorū ſiītudo morte magis euitā
da eſt. Nam uti ea compoſitum
ita hec coniunctum reſoluit vile hominem
facit. mentē animūq3 memorie imbecillitate
humi deicit Tarditate et infamia aut ſem
piterna aut certe diuturna nos ificit. quas
ob res colore ope altitudie figura ac diuer
ſa materia euitare poterimus vel ſi non lo
cis optatis et arte comparatis lapidibus

ſaltem arboribus tumulis aris monimen
tis biremibus aſtris inſulis nauibus ac pro
cliuis pontibus varie effingentur

De multitudine locorum.

Reliquam tam eſſe videtur vt lo
corum legibus expoſitis: infinita
pene nobis loca ordine qualitate luce diſtā
tia mediocrique ſpatio deſerto in loco ſtabilia
ac diſſimilia excogitemus. Ut ſi quid eme
moria haud excidere ſed diu impreſſum te
naciter inherere uelimus et alia itē memo
rie cōmendare ſtudemus diuerſis i locis affi
gamus. Eſt enī tuz periculoſuz tū ridiculuz
duos eadem in re coheredes inſolidū cōſtruere
Que qui ſine labore multiplicare uoluerit

quadrati normam de quo ſecundo uolumine agendum eſt ſequetur: Centum etiam conficta animalia litterarum et alphabeti ordine exquiret ac unicuiq; figure quinq; maxima et formia animalia accomodabit uel res aliquas animalibus commiſcere poterit ut diuerſitate humana firmius memorie ipreſſa inhereant in quibus ꝑ eorũ magnitudie plurimas ac diuerſas imaginũ ſedes ꝑ ſnã noſtra ſtatuere poterim⁹

De impreſſione loci.

Locos arte cõparatos diuturna meditatione et iugi exercitio memorie adeo imprimemus ut nõ aliter tenere colligere et memoriter reddere quaz que nobis notiſſima ſunt poſſimus

Diſtrahitur enim memoria atqꝫ omnis 146
animi vis effeminatur: ſi i colligendis ima
ginibus ordine aut loco dumtaxat vno ab
errauerimus.

De corroboratione materie.

a. Hdeam autem ſummopere mu
nendam et uehementiſſimum
laborem: diffidentiam vel deſperationē po
tius propulſandam: non omnes inſimul:
ſed carptim diſpoſitas imagines et ordine
quinario numero diſtincta loca ordine et
numero imaginibus complebimus. Vnā
quanqꝫ uero quinquies nobiſcum animo
reuoluemus. Mox omnia iſimul tacite re
petemus. Nouiſſime quinarii progreſſu

omni metu abacto memoriter reddemus.
Reficitur enim mēoria et laboris pars maxi
ma detrahitur si nō vno spiritu locis mādata
indistincte explicabimus Sed veluti asper
rima iuga arduosqʒ saltus superantes aut
molles inbellesqʒ etate pueros inscriptis
lapidibus spatiis muneribus blanditiis ac
breuis itineris exactum spatium respiciē
tes menteqʒ adeo his offirmabimus vt nec
ab ordine nec ab re cadere posse persuasum
nobis habeamus

¶ De Ambolitione

De diuturno iugiqʒ labore locorum
indagine nodorum mēte animusqʒ cō
fitiamus; ꝯfertas iā notis noua rerum adiūctio
ne ꝯfūdemus. vt mihi mēorie hic obliuioni

ſucc̃rere poſſi9. Tēpoꝝ it̃erdū c̃ricul poꝛq̃ 147

q̄ꝑ obſcurari debilitari et refrigi ſinemus.

Aut ueluti e ſedibus ꝑcellate adūſa tēpeſ

tate eiecta uacuas iā domos ſctās mētē idu

cemus:.

De notatione.

Locoꝝ nota duplex ē nuēroꝝ. loco ꝝ

altera. altera reꝝ. Nuēri ſignū dr̄

nu̾z9 qnto ꝗ̄ iſcript9 et hic aut aut me ti

ce figura uc reali notat̃. ſab he q̄ꝑe mā9 aut

pes qnt ū. crux decimū geiata. xx. ſigificabit

Reꝝ hermippuſ loca ſingla notāda cōmeō

rat vt ad eū cū veneriſ rē locū et loci nuēꝝ

teneās. nec tm̄ re verꝝ etiā nuēro ꝯmeōꝛato

meōꝛiā facili9 exercere valeā9. Albert9. x

Fabi9 qntiliā9 et marc9 ci. qntū qn̄ꝫ notā

dū ꝯmeōꝛāt Reꝝ nota dr̄ reꝝ addicō loci ſ i

ſcerta. cū ei ſupioꝛib9 legib9 loc9 carbit ne

mētē tardā effitiat re aliqua muiet. ſi eni

uaſt9 mobil aut nimiū lucid9 uidebit ex

edra clauo et teſtudie ꝯfirmabimus.

Quod Fornax bona facit

De artis et nature exercitio et rōe

Cum uſus et conſuetudo doctrine et artis magiſtra dicat̃ de ea iã dicendum cenſuimus. Infirma eſt enim hic artis preceptio niſi induſtria uigilantia: exercitatione comprobetur. Eſt autem exercitatio aſſiduus uſus cõtinua quoque memorandi conſuetudo. Ea eſt duplex nature ſcz et artis. Nature vis non locis ſed ſignis nõnunquam utit̃. Artis opus locis compoſitis et imaginibus innitit̃. Hec demptis locis itidem tractant̃. Cum enim meminiſſe cupis bis curſim lectitando textum percurrem ordinem deinde ipſum ſtruemus. Sententiam cuiuſque membri mox indagabimus. Nouiſſime omnes ſententias una

complexi mediocri ſono et murmure uocis 148
adaucto memorie et locis facile cõmenda
bimus ſi que de memorie corroboratõe pre
cepta ſũt ſeruabimus· Loca diuturna me
ditacõne nobiſcum exactiſſime repetemus
Signa et imagines ſi memorie celeritatẽ
nomen et tenacitatem cupimus litterarũ
ordine conſcribemus. Ceterꝫ ſi qñ res locis
cõmendate memoriã noſtrã ſubterfugient
vt inobſeruãtia preceptorꝫ vel naturalis
memorie aduerſa valitudine et impotẽtia
nobis accidere exploratiſſimũ et certiſſimũ
habeamus Impoſſibile quippe eſt huius ar
tis obſeruãtiſſimi memoriam falli .

Que cõferũt et q̃ obſunt materie .

Abinus ytatenſis qui hipocratis

libros cōmentatus eſt. mentis et memorie ſedem tripliciter diſtinxit · inter puppi cui et prorā pineā mediā fecit quis cum memo ria quippiā repetere inſtamus patefacta a prora ad pupim ſpūi animali aditū pſtat. Hinc proculū medice artis pfeſſorem dix iſſe cōmemorant ventriculum pupis nobi liorem. Nunꝙ enim ad eum animalis ſpi ritus niſi ſerenus lucidus et clarus pertrā ſit Hic frigiditate i modica obtuſus memo riam noſtram hebetem et languidam red dit. frigiditatē vero humiditatez vel ſicci tatem ſibi aſſiſtere plerumqꝫ videmus. Simplex frigiditas vel cum humiditate coniuncta letargum cum ſiccitate in ſom nia et vigilias immodicas vt in pueris et

ſenibus parit. Hinc diuinus ille plato ſene
ctutem letargie matrẽ appellat Ariſtarch
us pueros et ſenes facile in morbos obliuio
nem et mortẽ delabi cõmemorat. Ad que
propulſanda hec humane saluti cõferenti
a excogitarunt exercitium ſcilicet balneũ.
potum. cibum. coitum. et moderatum ſom
num. Spiritus enim et naturalis calor ſe
gnitie ſocordia et turpi otio conſopiti exer
citio ante cibum a ſenſibus reuocandi et ex
citandi ſunt. Balneis cibo et potu ab exer
citio remittendi et relaxandi ſunt. Triſtici
a nonnunq̃ voluptate propulſanda et coi
tu letitia reuocanda eſt. Inſomnia et im
modicus ſomnus nocturno moderatoq; ſopo
req; releuanda ſunt. Meridianus autem

ſomnus non conſuetis p̄ſertim euitādus ē·
ꝙ ſi diuturna conſuetudine dormiendū exi
ſtimabis pedibus corio nudis ſomnū capies·
Membris enim ſupore et alto ſomno ſolu
tis ad oculos et cerebrū nocuos pedum uapo
res corii denſitas reflectit. Capud mediocri
ter ꝓ temporis ratione pannis contectum
ſeruabis. vt eni immenſa frigiditas ſic im
modica caliditas mentē ſtupore obtundit·
Reſupinā dormitionē renes ſupra bonum
equū calefatiētē vt nr̄e mētis infeſtiſſimā
hoſtē vitabimus. ea enī mliebri aio gratiſ
ſima nocturniſq; eluſioibus et pollutioibus
apta in latus fatieq; viros quietē carpe ad
monet. Ante lucē ſurgere; et philoſophie
et ſanitati conferre ſtagirites philoſophus

autor eſt. Loco tñ et tempori inſeruiēdum 130.
eſſe ſocrates edocet phiſice qꝫ et medice ar
tis ꝓfeſſores teſtant̄. Celi igit̄ regione infe
cta ſolis conſpectum cubantes operire pre
ſtabit. Cum vero niue concreta aqua et ca
na pruina terra obducta erit frigiditatem
omnem a nobis ꝓpulſandam veluti letar
gie et memorie peſtem meminerimus.
Haud procul igitur ab igne rerum calida
rum et odoriferarum corpora amiciemur
vel in precluſa cellula ab aere et vento ſe
cluſa nos continebimus. Meatus omnes
corporis purgabimus. ſpiritꝰ et ſenſus ex
ercitatu et motu excitabimus Eburneo inde
pectine preduro aſperoqꝫ panno caput con
fricabimus Tum manibus et fatie lotis

ſex vuas paſſas aut totidez iuniperi baccas
degustabimus Tū demū leui exercitio na
turali calore excitato ſine iantaculo tempe
ſtiuo prandio maturabimus Cuius primo
ad ſtomacum mundandum appetituz ꝙ ex
citādum rebus ſub accetoſis ſine dulcibus
vtemur Leuiora primo vina vl' aqua mix
ta apponātur .ne vene hyātes vini vehemē
tia ſanguiēz exurāt Cibariis calidis et ſiccis
hoc ordie vtendū eſt vt elixis exēpta fame
allatis prādio preter hyſpanoꝝ conſuetudi
nem ſinē ſatiamus. Rebus naturaliter vel
artificō ſtiptitis os ſtomaci claudemus Ne
fumoſitas eſtomaco cibi ebulicōe euaporās
mētem et ingeniū oſcurās ſomnū excitet
Natura vero ſtiptica mala cotoniū pirum

mēſpulum ſorbe Artificiō nuces auellanē
pinee carote allate q3 caſtanee ficus et ba
ritie et preparatum coriandrum dicuntur
A frigidis et humidis cibariis vt cerebro
medollis petaſone et aratorio ac vetuſto bo
ne aſtinendum duces. Res acutas et fumo
ſas vt rafanum aleum cepe porrū in igne
digeſtum vt memorie hoſtem propulſabiſ
Caput et pedes cum decoctione aque in qua
melliſſa lauri folia et feniculi canne ferbue
rint mundiſſimos ſeruabis Abimmodico
coitu pictagoreorum ſententia aſtinebis
Noxios odores cerebrū ledētes euitabis A
omaticas res veluti ingenio ꝯferētes noƀ
gratas caras q3 habebimus Exercit acōem

nocturno crepuſculo pictagoreorum more
celebrata maximo adiumento memorie mor
taliq; menti et igenio eſſe pnoſtes. Arnal
dus et tiberides linguã upupe ſuper obliuio
ſum impoſitam memoriã reſtaurare aſſe
runt. Mentis obtuſio ſinapi piperis caſto
rei q; ſtarnutatione origani ſtraphi ragne
ac radicis capparis maſticatiõe leuatur. Ca
taplaſma antidotũ unctiones pillulas ſane
mẽtis medicis relinquẽdas non iniuria per
ibent. Starnutamẽtum e felle gruis et ole
o ſambaco letargicum ſanare cõſtantinus
afer autor eſt: Gaudiũ moderatũ moderata
q; oblectacõ memorie plimũ opus affert. De
mocritus archygenes alexãder pypotetic9
q; ãdronicus plurima mẽti ɔferẽtia monu

mentis literaruꝫ tradidere que literis commendare non grauarer niſi induſtria et cōſilio probati medici indigere cognoſcerem

De vi mentis perſcrutanda

Mentis noſtre vim ingenii et diuturnaꝫ memorie tenacitatem veluti prefixū mentis terminum noſſe opportunū eſt. Ad quē cum ventum fuerit que firmiter impreſſa tenere cupimus: iugiter memoria repetemus Non enim naturam artificio nec artem nature in hoc preſtare exploratiſſimū habemus Nam et que naturali memoria precipimus et que arte memorie commēdauerim in prefixo ſpatio repetita fuerint fluxa veluti et caduca excident

De Locis commentitiis

Non nihil nobis opis cōmētitia etiam loca afferre vſu cōpertuz eſt ſi diſtincto ordine ſediū ratione excogitata erūt. ne fulgida ſplēdeſcāt vel obſcura opacitate obtecta pſus latitēt ſed diſticta et clara vt ſequēti figura euidēs eſt locorum mltitudiez aptā nobis pbeāt Ceteꝝ quoniam de ordie lege pcepcōe qualitate inuētione diſſimilitudie numero locoꝝ impſſione memorie corroboracōe exercitacōe ingeio cōferentiū et comentitiis locis cognicōe ſri mentis dicentes ſatis huius primi libelli magnitudo creuit: cōmodius reliquis de rebus i ſequēti volumie dicendū cenſuimus.

Sequit^r liber ſecūdus

Diſtinctē a nobis artificialis
memoria in locum compoſitū
et imaginem ſuperiori libro
diſtributa qua ratione loca in
diganda eſſent demonſtrauit · In hoc ſecun
do volumine de compoſitione dicendum cen
ſuimus. ut hic etiam voluimus magnitudo
ordine unde huic operi ſimonidis exemplo
initium datum eſt creſcat Eſt autem com
poſitio loci et imagini vel utros horum iu
coniugatio ut hac prima et ſecunda figura
demonſtrabitur . qua locorum et elemento
rum diſpoſitione vocabula diſtincte varia
re poterimus Si literaꝝ loca et diſpoſitio
nē noſcer̄ volemus Vocales nāꝙ extriſecis
rentroꝙ collocabimꝰ Relique do lr̄e vacua

loca ordine ſortiant᷑. q̄ facile exitus dictio
nū cōplecti et claudere poſſimus. q̄ agilius
nos ſctūros reorſū lr̄aꝝ figuras reales res
referētes vel eaꝝ voce verba exprimētes
prouerit9 he aūt ebree grece reales inaia
te et aiate erūt. de quibus a realibus dicere
his duobus verſibus incipiemus.

Prima tenet celū C centruz mediū diem
O ſeptez ꝶtriones
Media diuerſa ac varia finges Argolicos
enſes hyberaq̄ tela

Diuerſaꝝ q̄ nationū et gētiū lr̄e ve
luti noue nob̄ et ignote figure cū pl'i
mū mētē in recordacōez excitēt grecas hic
lr̄as ſic ſubicere cōſiliū fuit ut diuerſaꝝ fi
guraꝝ rōne mentē facilius leuare poſſim9

Tertius liber de ymaginibus.

Cum locorum cõiunctiqꝫ et lite
rarũ ratione ſupioribus libris
aperuĩꝰ: reliquũ eſſe videt' ut de imagibus
hoc tercio libello diſſeramꝰ. Simplices eni
ſpũaleſqꝫ itencões niſi a corpea ſilitudie ad
iute e meõria qꝫ primũ elabet'. Eã nos ima
gine ſignis figuris inſigniſqꝫ comoditate
nob cõpabimꝰ Eſt aũt imago forme cũ for
ma figure ſigni vel inſignii ſilitudine qua
dam collatio. Hec ridiculi motus mirabi
lis geſtus trucis crudelis qꝫ vultus ſtupo
ris triſtitie et ſeueritatis plena eſſe debẽt.
Vehementius enim humanos ſenſus hu
manãqꝫ mentẽ extremaqꝫ media excitãt
Eius rei ratio multiplex eſt. Signum

ueni duodecī partibus reſoluit̄ quaꝝ prima
effictio dicit̄. Ea eſt cū corporis facies certis de
ſcribit̄ ſignis. ut ſic ſenē hic artis grā effin
gamꝰ tremulū incuruū gementē labiis di
miſſis in cano iā mēto mundū naſū tergen
tē. Econtrario leta iuuenta excogitabit̄. Cor
poris nr̄i pulcritudo et feditas ſic indaga
bit̄. ut colli longitudo capillorū digitoꝝ et
tocius corporis proceritas admirationem
nobis et ſtuporem preſtet. Naris oris au
rium mamillarum ventris pedum ꝗ bre
uitas his ornamentum preſtent. Siqua la
tent meliora putes. Frontis oculoꝝ pecto
riſq̄ āplitudo et dignitas eis honeſtamēto
accedat. Vox ſexui correſpondeat. Collum
et teretes digiti venuſtatem et longiora

brachia dignitatē aſſerant His rubicūdule
maxille et ora vernantia roſis puniceaq;
labia addant. Manuū pectoris colli et oris
cādor. ſupcilii oclorꝝ torq̄ſ et veſtiū ingredo
modeſtꝰ iceſſus p̄clara fama et p̄ſtās vtus
his corpis bonis addit. hic afer poeta virgi
nē vitupās rufā ecſtā ſparſo ore aduncis
naribus contemnit. Hys ſimilibus q; com
mentationibus latētes reꝝ imagines latē
tia p ſigna iugi exercitacōe nob vēdicabi ꝑ.

De notatione.

Hecedit ſecūda ſigni ſpēs nobis q̄
notacō. qua naturales affectus in
mediū aſſerimꝰ ſic eni cuiuſq; etatis et aia
lis cuiuſlibet paſſiones euoluemus voracē
lupum timidā damnans timidoſq; lepores

capraſq; fugaces. leta iuuētus triſtis ſene
ctus. ꝓdiga adoleſcētia auariſſīe mlieres li
berales iuridicunt. Huic i ei diffinitionū rō
plimū opitulat: nec min9 poetice deſcripti
ones ſi qs eni famē ignoret qualitates hoſ
per apuculos naſonis uerſus lectitet. Que
ſitamq; famē lapidoſo inuenit in agro Vn
guibus et raris vellentē radicibus herbas
Dura cutis p quā ſpectari viſcera poſſunt.
Oſſa ſub incuruis extabāt arrida lumbis.
Vētris erat p vētre locus pendere putare
Pectus et aſpine tantumodo crate teneri.
Auxerat articulos maties genuūq; tume
bat. Orbis. et i modico ꝓdibāt tubere tali.
Quod ſi quem fame ymago latitat virgil
quarto eñ et ouidiū octauo lectitet. Eā pedi

bus celerem et pernicibus alis. Cui quot
ſunt corpore plume tot vigiles oculi tot lig
ue totidem ora ſonant tot ſurrigit aures In
uidia infelix ſic a naſone deſcribitur ut liue
ant rubigine dẽtes vipereas exedat carnes
Nuſq̄ recta ſit oculoꝝ acies riſus abeſt ni
ſi quem alii fecere merendo Somnii effigi
em egregie excogitauit domuz enim ei ob
ſcuram confecit aqua latratus oīs canuz
vigilqꝫ ales abeſt decurſus ſonuſqꝫ aquaruz
raucus papa vera et letus exebeno cõpactꝰ
ipſum deum ꝯcumbentem ad ſomnuz inci
tant Quibus rebus ſepe latitãtia ſigna ho
rum exemplo excogitare et adinuenire fa
cile poterimus

De Ethimologia

Ethymologie cognitio plurimuꝫ
inquirēdis ymaginibus et ſignis
confert phyꝑpas ſi imaginem ſu
aꝫ dure nobis prebeat ethymologie et nois
ſui ducta ſimilitudineꝫ facile accomodabit
Veniꝫ phylos ideſt amor et hyꝑpos
equus ductum habet hoc eſt amor equorū
hieronimus ſancta lex Jacobꝰ colluctator
interpretatur·frons a foraminibus:oculuꝫ
ab occulendo abururis ductum habere var
ro aſſerit.Calamitas ab excuſſione calamo
rum Mulier a mollitie femina ab aſtruſa
ſui corporis parte unde et feminalia dicta
ſūt Vir a ſeute homo ab humo ꝙ etiā āti
q̊ꝝ theologia ꝑmethei rōe cō ꝓbat origieꝫ

ducit Pauper rebus ſuis contentus non eſt miſer nihil habet Egeſtas eoꝝ eſt qui opes ſuas ſine racōne geſſerunt. Penuria ꝙ nos pene vrat Jnops omī ope carẽ ecōuerſo pecunioſus pecoribus locuplex locis. diues pecuniis opulentus opibus affluit. felix ſecundo ſidere natus ad quem cōſtellatione bona ꝯuenere beatus beatitudine et diuina prouidentia auctus fortunatus caſu et fortuna bonis auctus. qua de re dicere non grauaremur niſi alio libro deductu a nobis dictum eſſet

De Onomatopeia

NOn nihil etiam ad hanc rem opis onomatopeia nob affert idez cognitio verbi e ſono vocis ducta Sic ennius tat

ratantara dixit equi hynnitus mugitus
q͛ boum·balantumq͛ gregem.ſtrix noctur
na et veſpilio ſtridit bombitus apiū grus
gruit craſtinat coruus. Tu cornu voce no
catur barritus a barro vllulant vlule pi
pant accipitres et alia que plurima ſunt
vſu et conſuetudine vocis ſonitu ymagines
prebebunt

De Effectu rerum

Rerum effectus nonnumq͛ notare
et colligere preclarum eſt cūctis
opꝫ plima mente tenus commendare va
leamus Sic menſium nomina colligemus
vt martē bello deditum aprili menſe omni
a aperiantur pullulent et gemmas expli
cent flores et vites Maius floribus redun

158

det Junius herbis et frondibus hinc vir
gilius Tunc ſomni dulces denſeq; in monti
bus vmbre omnia nunc florent . Julius ſe
getibus oꝛnetur . hinc ouidius Stabat nu
da eſtas et ſpicea ſerta gerebat Auguſto
omnes ad huc fructus acreſcūt . ſeptember
dulces vuas dulceſq; affert fructus october
ſoꝛbas et neſpulas Nouember olea bachaſ
cruente q; mirte fructus colligit Januari
us bifrons pꝛeterita futura q; concernit
februarius afebruo et plutone floꝛeuꝫ uer
reuocat Hic dierum rationem exquirimꝰ
Solis enim dies coꝛona duodecim gēmaruꝫ
notabitur Vel archimiſtaꝝ notabulis exq̄
ret̄ vnico eniꝫ die auꝝ lune argētū Marti

ferrum Mercurio argentumviuum Jo
ui ſtagnum veneri es Saturno plumbum
applicauere

De ſuis Cuiuſcꝫ rei inſtrumentis

ua cuiuſcꝫ artis arma et in
ſtrumenta offitia et autores
diſtinguere poterunt vt pila
romanos ſariſſa macedones
pelta hiberos ſic etiam cuiuſcꝫ officine ar
ma ſuos opifices oſtendent vt mola ſubun
cula onoſorum olera raſtri et que his ſimi
lia ſunt

De Partibus humani corporis

Adem actu excogitabimus longe
cꝫ melius motu parte corporis in
dagare poterimus ſingul' eni corporis par

Au fert au fert vinien may atorir
foun vrayr amantz voyez la grand 139

dedicarunt ·pedum enim articulos ſaltu et
genua miſericordie digitos pectine iunctoſ
dolori Caput impoſitum vel reiectum im
pectus conceſſioni, inceruicem verſuz nega
tiationi In humeruz deiectū ypocriſi Ter
ga fuge: qeti et otio nates Capilli Vngueſ
crudelitati dentes diſcordie digitos minerue
frontem ſupbie aures memorie dedicarūt
Idem de animalibꝰ et aliis rebus intellige

¶. De Oppoſito

Oppoſitō ſepe numero ad memo
riam reſtituendaz ſpectat vt teſtu
do pro velocitate egrotum et va
litudinarum pro bene ſano et plurima pe
rii romam pferentur

De Accidenti et pprio

Accidens et proprium ſubiec
to notabitur vt nigredo i mu
ro fuſcedo in arabis rubedo in
dalmatis albedo in gallicis ſi
ſibile in homine hinibile in equo barritus
in elephante demonſtrabitur

De Cauſa

Cauſe cognitio reminiſcentiā cre
are in nobis ſolet furti enim cau
ſam auaritiā dnis vnde egregius
vater verſibus memorie precepta cōplex
us inqt Cauſa vel oppoſitū ſil' inſtrumen
ta vel actus Cōſil'is facient te meminiſſe rer

De reſolutiooe

Al miſtam ſubſtātiā meozare cu
pis epigrāma aut ſpēs reſoluta enodabit

cetauros cui et chymerā ſpēs nobis facilē 160.
euoluent. De figuris
Cum prima huius belli pars p̄ ſe
malū a nobis abſoluta a nobis iā
ad figurā deueniendū putauimus. vt enim
ſignum cognitionis ſemina palore albedīe
rubedīe leſe conſcientie indicia oſtēdit Sic
figura rerū realiū forma ymagiē indica
bit Cuius ope facile carmīe cōcluſe res ap̄e
rient. hic nō iiuria camillū iure ꝯſultū oīn
nes humani vires rubricas p̄paucul verſi
bus cōplexū mēorie cōmēdaſſe accepi. Di
uiſione rerum literarū et ſillabaꝝ cōuerſi
Latitantes figuras indagabimus amicos
ſic rebus ſubernabo bona laudabilis laudā
bilis infecta nemus lumen refert literaum

Adiunctione Coniunctione Detraccõne et
alteri adiunccõne memoria excitabitur vt
iſtam ipſam in ipſam enim detrahẽdo pri
me parti et iungendo ſequenti faciemus.
Prima autem melius literarum paucita
te conſcribetur Exituz vel primũ aut vtrũ
q3 verb ſimile exquiremus vt innocentes
ignoſcentes Res ſenſitiua ad ſenſum refe
ratur vt vſus auditus odorat q̄ ſi aſpectus
vel olfatus dixero ſenſu commutato diſ: in
guam vt ſim capelle promoſtide Eadem itẽ
eſſe poterit litera licet ſentẽtia diuerſa aut
varia ſit vba nõ ignara mali miſeris ſuccur
rere diſco mara mali pomi ul' naual' ligni
ymago ſit nihil refert .vba noie ſepe refe

rentur et econuerſo vt diſco amo aduerbiū
itidem condam. vnica litera plures refer
re perpulcruȝ eſt vt quocumqꝫ pſoſſā ea
parte corporis locetur nomē verbumqꝫ va
riet. Ciuſdem nominis realis figura memo
rie quam plurimum confert maximeqꝫ ſi
ita uocitetur vt eius dictionis voce quā me
morie mādare cupimus expreſſuȝ extitit
vt meles ſepe. qꝫ ſi fieri neqͭ ad alia diuer
temus equiuoca vt ſiſtrum canis ſepe at
ma et que his ſimilia nouerimus

De Inſigniis perſonarum

Supereſt vt de quarta huius ex
tremi voluminis ea parte di
camus inſignia enim cuiuſqꝫ

rei propria vocabulum exquiſitū referūt
Ea inpartita ſunt rerum ſcz perſonaꝝ loco
rū vera et ficta dicuntur Perſonarum ſūt
hec imperatoris trigonia Corona regis pre
toris et prefecti ſceptruz Conſulum faſtes
et ſecures ſummi pontificis thyara cardia
lium feniceus pelleus Epiſcoporum mitra
aucta Calcaria militarez dignitatem Au
rei ānuli zoneqꝫ margarite et gemme me
dicum Unde non iniuria a poeta dictum ar
bitror Jd gallienus eques gemmis one
ratus et auro Plato ſecum peditem trahit
ariſtotelem Colus mulierum Catella me
retricum Leo marci Aquila iohannis . vi
tulus Luce. āgelus Mathei: Catherine leo

narდi pectines blasii pellis bartholomei cla
ues petri retia andree coclee et galerus ia
cobi pcellus lacteus ātonii īsignia referet

De Insigniis locorum

Locorum dicuntur cuiusq3 loci pri
uata bona hīc virgilius primo ge
orgi. hic segetes illic veniunt feli
tius vue Arborei fetus alibi atq3 iiussa vi
rescunt gramina nonne vides croceos vt thi
molus odores India mittit ebur molles sua
thura sabei At calibes nudi ferrum virosa
q3 pontus castorea elia dum palmas eppyrꝰ
equarū Sic candiā et thura florentia pur
puram valentia risum mittens suo ꝓprio
q3 bono denotabitur

¶ De in ſigniis rerum

Rerum inſignia ſunt enſis iuſtitie equitatis lance herculea claua for titudinis Geometrie circinum aſtrolabium aſtrologie et ea que ſupra de partibus noſtri corporis cōmemorauimus vt diſcordie dentes Memorie autem ac op poſita manus fronti et oculis . Obliuionis digitorum et vngium mordicatio et que his ſimilia ſunt Sunt nonnulla que et ſi cō munia ſunt tamen ſuum auctorem ſecun tur vt funda baleares arcus anglicos bali ſta hyſpanos Sunt que per comperationem trahuntur vt pauperior codro ditior craſſo pulcrior narciſſo

¶ De Sententia

Reliquū eſt vt de ea memorie par
te dicamus que oratorum propri
a eſt idem de ſententiis et que his
congruunt Eſt autē ſententia non ea quā
vulgus indoctorum credit ſed ea que pluri
mis conſcripta perpaucis bene viuendi ra
tōnes explicat: in qua genus locus tempus
perſona et ſententie vis diſtincte notantur
Eandem rationem ſilogiſmi et argumenta
ſibi vendicabunt · verum hic medium vel
maiorem extremitatem et minorem locis
collocabimus habitis enim premiſſis intel
lectus ex ſeſe infert concluſionem que non
colligitur niſi ex maiori et minori extremi
tate Medium aūt in ꝓpoſito cauſam con
cluſiōis illate dicūt in qua virtualiter effectū

includitur Nunc iam de hiis que animum oblectāt ingeniū acuunt et memorie bene ſane ſigna exprimunt dicamus De quibus tabulam dupliciter depictā in mediū afferam vt facilior exitus huic operi detur Labor omnibus detrahatur et iocūdum cū laude fructum auditores noſtri cōſequi valeāt

¶ Explicit ars mēoratiua Jacobi publicii

BIBLIOTHEQUE MAZARINE